

רמה. שלא לגזל, שנאמר "לא תגזל" (ויקרא יט, יג).

רמו. שלא להסיג גבולות, שנאמר "לא תסיג גבול רעך" (דברים יט, יד).

רמוז. שלא לעשק, שנאמר "לא תעשק את רעך" (ויקרא יט, יג).

רמח. שלא לכחש בממון חברו, שנאמר "לא תכחשו" (ויקרא יט, יא).

רמט. שלא לשבע על כפירת ממון חברו, שנאמר "לא תשקרו" (ויקרא יט, יא); כלומר, לא תשבע על שקר בממון שיש לחברך בידך.

רנ. שלא יונה במקח וממכר, שנאמר "אל תונו, איש את אחיו" (ויקרא כה, יד).

רנא. שלא יונה בדברים, שנאמר "ולא תונו איש את עמיתו, ויראת מאלהיך" (ויקרא כה, יז); זו אונאת דברים.

רנב. שלא להונות את הגר בדברים, שנאמר "וגר לא תונה" (שמות כב, כ).

רנג. שלא להונות את הגר במקח וממכר, שנאמר "ולא תלחצנו" (שמות כב, כ).

רנד. שלא להחזיר עבד שברח לארץ ישראל לאדוניו שבחוצה לארץ, שנאמר "לא תסגיר עבד, אל אדניו" (דברים כג, טז).

רנה. שלא להונות עבד זה, שנאמר "עמך ישב בקרבו . . . בטוב לו; לא, תוננו" (דברים כג, יז).

רנו. שלא לענות יתום ואלמנה, שנאמר "כל אלמנה ויתום, לא תענון" (שמות כב, כא).

רנו. שלא לעבד בעבד עברי עבודת עבד, שנאמר "לא תעבד בו, עבדת עבד" (ויקרא כה, לט).

רנח. שלא למכור אותו ממכרת עבדים, שנאמר "לא ימכרו, ממכרת עבד" (ויקרא כה, מב).

רנט. שלא לעבד בעבד עברי בפרך, שנאמר "לא תרדה בו, בפרך" (ויקרא כה, מג; ויקרא כה, מו).

רס. שלא להניח הגוי לעבד בעבד עברי הנמכר לו בפרך, שנאמר "לא ירדנו בפרך, לעיניך" (ויקרא כה, נג).

רסא. שלא למכור אמה עבריה לאחר, שנאמר "לא ימשל למכרה, בבגדו-בה" (שמות כא, ח).

רסב. שלא למנע מאמה עבריה היעודה שאר פסות ועונה, שנאמר "שארה פסותה וענתה, לא יגרע" (שמות כא, י); והוא הדין לשאר הנשים.

רסג. שלא למכר אשת יפת תאר, שנאמר "ומכר לא תמכנה, בכסף" (דברים כא, יד).

רסד. שלא לכבש אשת יפת תאר שפחה, שנאמר "לא תתעמר בה" (דברים כא, יד).

רסה. שלא לחמד, שנאמר "לא תחמד אשת רעך" (שמות כג, יג; דברים ה, יז).

רסו. שלא להתאוות, שנאמר "לא תתאוה בית רעך" (דברים ה, יז).

רסז. שלא יאכל השכיר שלא בשעת מלאכה מן המחבר שהוא עושה בו, שנאמר "וחרמש לא תניף" (דברים כג, כו).

רסח. שלא יקח השכיר יתר על אכילתו, שנאמר "ואכלת ענבים כנפשך שבעך; ואל-כליך, לא תתן" (דברים כג, כה).

רסט. שלא יתעלם מן האבדה, שנאמר "לא תוכל, להתעלם" (דברים כב, ג).

רע. שלא להניח הבהמה רובצת תחת משאה בדרך, שנאמר "לא-תראה חמור שנאך" (ראה שמות כג, ה; דברים כב, ד).

רעא. שלא לעשות עול במדה, שנאמר "לא-תעשו עול, במשפט במדה" (ויקרא יט, לה); מפי השמועה למדו שהכתוב מזהיר, לא תעשו עול במשפט המדה.

רעב. שלא להיות אצלנו איפה ואיפה אכן ואכן, שנאמר "לא-יהיה לך בביתך, איפה ואיפה" (דברים כה, יד).

רעג. שלא לעול המשפט, שנאמר "לא-תעשו עול, במשפט" (ויקרא יט, טו).

רעד. שלא לקח שחד, שנאמר "ושחד, לא תקח" (שמות כג, ח). רעה. שלא לכבד גדול בדין, שנאמר "ולא תהדר פני גדול" (ויקרא יט, טו).

רעו. שלא יירא הדין בדין מאדם רע, שנאמר "לא תגורו מפני-איש" (דברים א, יז).

רעז. שלא לרחם על עני בדין, שנאמר "ודל, לא תהדר בריבו" (שמות כג, ג).

רעה. שלא להטות משפט אדם חוטא, שנאמר "לא תטה משפט אבינך" (שמות כג, ו); למדו מפי השמועה, שזה אביון במצוות. רעמ. שלא לרחם על המזיק בדיני קנסות, שנאמר "לא תחוס, עינך" (דברים יט, כא).

רפ. שלא להטות משפט גרים ויתומים, שנאמר "לא תטה, משפט גר יתום" (דברים כד, יז).

רפא. שלא לשמע מאחד מבעלי דינין ואין חבירו עמו, שנאמר "לא תשא, שמע שוא" (שמות כג, א).

רפב. שלא לנטות אחרי רבים בדיני נפשות, אם היו המחביין יתר על המזכין אחד, שנאמר "לא-תהיה אחרי-רבים, לרעת" (שמות כג, ב).

רפג. שלא ילמד חוכה מי שלמד זכות תחלה בדיני נפשות, שנאמר "לא-תענה על-רב, לנטת" (שמות כג, ב).

רפד. שלא למנות בדינין אדם שאינו חכם בדיני תורה, אף על פי שהוא חכם בחכמות אחרות, שנאמר "לא-תפירו פנים במשפט" (דברים א, יז).

רפה. שלא להעיד בשקר, שנאמר "לא-תענה ברעך עד שקר" (שמות כ, ב).

רפו. שלא יעיד בעל עברה, שנאמר "אל-תשת ידך עם-רשע, להיות עד חמס" (שמות כג, א).

רפז. שלא יעיד קרוב, שנאמר "לא-יומתו אבות על-בנים" (דברים כד, יז); מפי השמועה למדו שלא יומתו אבות בעדות בנים, והוא הדין לשאר הקרובים.

רפח. שלא לכרת הדין על פי עד אחד, שנאמר "לא-יקום עד אחד באיש" (דברים יט, טו).

רפט. שלא להרג נקי, שנאמר "לא תרצח" (שמות כ, יב; דברים ה, יז).

רצ. שלא לחתוך הדין באמד הדעת, עד שיראו שני עדים גופו שלדבר, שנאמר "ונקי וצדיק אל-תהרג" (שמות כג, ז).

רצא. שלא יורה העד בדין שהעיד בו בדיני נפשות, שנאמר "ועד אחד, לא-יענה בנפש" (במדבר לה, ל).

רצב. שלא להרג מחייב הריגה קדם שיעמד בדין, שנאמר "ולא ימות הרצח, עד-עמדו לפני העדה" (במדבר לה, יב).

רצג. שלא לחוס על הרודף, אלא הורגין אותו קדם שיגיע לנרדף ויהרגנו או יגלה ערותו, שנאמר "וקצתה, את-כפה: לא תחוס, עינך" (דברים כה, יב).

רצד. שלא לענש האנוס, שנאמר "ולנער לא-תעשה דבר" (דברים כב, כו).

רצה. שלא לקח כפר מן הרוצח, שנאמר "ולא-תקחו כפר לנפש רצח" (במדבר לה, לא).

רצו. שלא לקח כפר בגלות רוצח בשגגה, שנאמר "ולא-תקחו כפר, לנוס אל-עיר מקלטו" (במדבר לה, לב).

רצז. שלא לעמד על הדם, שנאמר "לא תעמד על-דם רעך" (ויקרא יט, טז).

רצח. שלא להניח מכשול, שנאמר "ולא-תשים דמים בביתך" (דברים כב, ח).

רצט. שלא להכשיל תם בדרך, שנאמר "ולפני עור, לא תתן מכשל" (ויקרא יט, יד).

ש. שלא להוסיף במלקות המחייב מלקות, שנאמר "לא יסיף: פן-יסיף" (דברים כה, ג).

שא. שלא לרגל, שנאמר "לא-תלך רכיל בעמיה" (ויקרא יט, טז).

שב. שלא לשנא בלב, שנאמר "לא-תשנא את-אחיה, בלבבך" (ויקרא יט, יז).

שג. שלא להלבין פני אדם מישראל, שנאמר "הוכח תוכיח את-עמיתך, ולא-תשא עליו חטא" (ויקרא יט, יז).

שד. שלא לנקם, שנאמר "לא-תקם" (ויקרא יט, יח).

שה. שלא לנטר, שנאמר "ולא-תטר" (ויקרא יט, יח).

שו. שלא לקח אם על הבנים, שנאמר "לא-תקח האם, על-הבנים" (דברים כב, ו).

שז. שלא לגלח שער הנתק, שנאמר "ואת-הנתק, לא יגלח" (ויקרא יג, לג).

שח. שלא לתלש סימני צרעת, שנאמר "השמר בנגע-הצרעת" (דברים כד, ח).

שט. שלא לעבד ולזרע בנחל איתן, שנאמר "אשר לא-יעבד בו, ולא יזרע" (דברים כא, ד).

שי. שלא יתחייב חתן בדבר מצרפי רבים כל שנתו, כגון צבא ושמירת החומה וכיוצא בהן, שנאמר "לא יצא בצבא, ולא-יעבר עליו לכל-דבר" (דברים כד, ה).

שיא. שלא להחיות מכשף, שנאמר "מכשפה, לא תחיה" (שמות כב, יז).

שיב. שלא להמרות על פי בית דין, שנאמר "לא תסור, מכל הדבר" (ראה דברים יז,יא).

שיג. שלא להוסיף על מצוות התורה, בין תורה שבכתב בין בפרושה שקבלו על פה, שנאמר "את כל-הדבר, אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו, לעשות: לא-תסף עליו" (דברים יג,א).

שיד. שלא לגרע מכל מצוות התורה, שנאמר "ולא תגרע ממנו" (דברים יג,א).

שטו. שלא לקלל הדין, שנאמר "אלהים, לא תקלל" (שמות כב,כז).

שטז. שלא לקלל הנשיא, והוא המלך או ראש ישיבת ארץ ישראל, שנאמר "ונשיא בעמך, לא תאר" (שמות כב,כז).

שיו. שלא לקלל אחד משאר ישראל, שנאמר "לא-תקלל חרש" (ויקרא יט,יד).

שיח. שלא לקלל אב ואם, שנאמר "ומקלל אביו ואמו, מות יומת" (שמות כא,יז).

שיט. שלא להכות אב ואם, שנאמר "ומכה אביו ואמו, מות יומת" (שמות כא,טו).

שב. שלא לעשות מלאכה בשבת, שנאמר "לא-תעשה כל-מלאכה" (שמות כ,ט; דברים ה,יג).

שכא. שלא להלך חוץ לתחום מדינה כהולכי דרכים בשבת, שנאמר "אל-יצא איש ממקמו" (שמות טז,כט).

שכב. שלא לענש בשבת, שנאמר "לא-תבערו אש, בכל משבתיכם" (שמות לה,ג).

שכג. שלא לעשות מלאכה בראשון שלפסח, שנאמר "כל-מלאכה, לא-יעשה בהם" (שמות יב,טז).

שכד. שלא לעשות מלאכה בשביעי שלפסח, שנאמר "כל-מלאכה, לא-יעשה בהם" (שמות יב,טז).

שכה. שלא לעשות מלאכה בחג השבועות, שנאמר בו "כל-מלאכת עבדה, לא תעשו" (ויקרא כג,כא; במדבר כח,כו).

שכו. שלא לעשות מלאכה באחד לחדש השביעי, שנאמר בו "כל-מלאכת עבדה, לא תעשו" (ויקרא כג,כה; במדבר כט,א).

שכז. שלא לעשות מלאכה ביום הכפורים, שנאמר בו "כל-מלאכה, לא תעשו" (ויקרא טז,כט; ויקרא כג,כח; ויקרא כג,לא; במדבר כט,ז).

שכח. שלא לעשות מלאכה בראשון שלחג, שנאמר בו "כל-מלאכת עבדה, לא תעשו" (ויקרא כג,לה; במדבר כט,יב).

שכט. שלא לעשות מלאכה ביום שמיני שלחג, שנאמר בו "כל-מלאכת עבדה, לא תעשו" (ויקרא כג,לו; במדבר כט,לה).

של. שלא לגלות ערות אם, שנאמר "אמך היא, לא תגלה ערותה" (ויקרא יח,ז).

שלא. שלא לגלות ערות אשת אב, שנאמר "ערות אשת-אביו, לא תגלה" (ויקרא יח,ח).

שלב. שלא לגלות ערות אחות, שנאמר "ערות אחותך . . . לא תגלה" (ויקרא יח,ט).

שלג. שלא לגלות ערות אחות מן האב ומן האם, שנאמר "ערות בת-אשת אביו . . . אחותך היא לא תגלה, ערותה" (ויקרא יח,יא).

שֶׁלֹד. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת בַּת הַבֵּן, שֶׁנֶאֱמַר "עֲרוֹת בַּת-בִּנְךָ" (ויקרא יח,י).

שֶׁלֹה. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת בַּת הַבֵּת, שֶׁנֶאֱמַר "אוֹ בַת-בֶּתְךָ, לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָן" (ויקרא יח,יז).

שֶׁלוֹ. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת הַבֵּת; וְלִמָּה לֹא נִתְּפַרְשָׁה בַתּוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁאֶסֶר בַּת הַבֵּת שֶׁתֵּק מִן הַבֵּת, וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁאֶסֶר הַבֵּת מִגּוֹפֵי תוֹרָה, כְּשֶׁאֵר עֲרִיּוֹת.

שֶׁלוֹ. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ, שֶׁנֶאֱמַר "עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ, לֹא תִגְלֶה" (ויקרא יח,יז).

שֶׁלֹח. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת אִשָּׁה וּבֵת בָּנָהּ, שֶׁנֶאֱמַר "אֶת-בַּת-בָּנָהּ" (ויקרא יח,יז).

שֶׁלֹמִי. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת אִשָּׁה וּבֵת בֶּתָּהּ, שֶׁנֶאֱמַר "וְאֶת-בַּת-בֶּתָּהּ, לֹא תִקַּח" (ויקרא יח,יז).

שֶׁמִי. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת אָחוֹת הָאָב, שֶׁנֶאֱמַר "עֲרוֹת אָחוֹת-אָבִיךָ, לֹא תִגְלֶה" (ויקרא יח,יב).

שֶׁמִיא. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת אָחוֹת הָאֵם, שֶׁנֶאֱמַר "עֲרוֹת אָחוֹת-אִמֶּךָ, לֹא תִגְלֶה" (ויקרא יח,יג).

שֶׁמִבִי. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת אִשֶּׁת אָחִי הָאָב, שֶׁנֶאֱמַר "אֶל-אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב, דִּדְתָךְ הִיא" (ויקרא יח,יד).

שֶׁמִגִי. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת אִשֶּׁת הַבֵּן, שֶׁנֶאֱמַר "עֲרוֹת כָּלֶתְךָ, לֹא תִגְלֶה" (ויקרא יח,טו).

שֶׁמִדִי. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת אִשֶּׁת אָח, שֶׁנֶאֱמַר "עֲרוֹת אִשֶּׁת-אָחִיךָ, לֹא תִגְלֶה" (ויקרא יח,טז).

שֶׁמִהִי. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת אָחוֹת אִשָּׁה, שֶׁנֶאֱמַר "וְאִשָּׁה אֶל-אָחִתָּהּ, לֹא תִקַּח" (ויקרא יח,יח).

שֶׁמִמוֹ. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת נִדָּהּ, שֶׁנֶאֱמַר "וְאֶל-אִשָּׁה, בְּנִדַת טְמֵאָתָהּ לֹא תִקְרַב" (ויקרא יח,ט).

שֶׁמִמוֹ. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת אִשֶּׁת אִישׁ, שֶׁנֶאֱמַר "וְאֶל-אִשֶּׁת, עִמִּיתְךָ לֹא-תִתֵּן שְׁכֵבֶתְךָ" (ויקרא יח,כ).

שֶׁמִחִי. שֶׁלֹא לְשֹׁכֵב עִם בִּהְמָהּ, שֶׁנֶאֱמַר "וּבְכָל-בִּהְמָה לֹא-תִתֵּן שְׁכֵבֶתְךָ" (ויקרא יח,כג).

שֶׁמִמִי. שֶׁלֹא תָבִיא אִשָּׁה בִּהְמָה עָלֶיהָ, שֶׁנֶאֱמַר "וְאִשָּׁה, לֹא-תַעֲמֹד לִפְנֵי בִהְמָה לְרִבְעָהּ" (ויקרא יח,כג).

שֶׁנִי. שֶׁלֹא לְשֹׁכֵב עִם זָכָר, שֶׁנֶאֱמַר "וְאֶת-זָכָר לֹא תִשְׁכַּב" (ויקרא יח,כב).

שֶׁנִאִי. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת הָאָב עִצְמוֹ, שֶׁנֶאֱמַר "עֲרוֹת אָבִיךָ . . . לֹא תִגְלֶה" (ויקרא יח,יז).

שֶׁנִבִי. שֶׁלֹא לְגִלּוֹת עֲרוֹת אָחִי הָאָב עִצְמוֹ, שֶׁנֶאֱמַר "עֲרוֹת אָחִי-אָבִיךָ, לֹא תִגְלֶה" (ויקרא יח,יד).

שֶׁנִגִי. שֶׁלֹא לִקְרַב לְעֲרִיּוֹת בְּדִבְרֵי הַמִּבְיָאִים לַיָּדִי גִלּוֹי עֲרוֹהּ, כְּגוֹן חֲבוּק וְנִשּׁוּק וְרִמְיָזָה וְקִפְיָצָה, שֶׁנֶאֱמַר "אֶל-כָּל-שָׂאֵר בְּשָׂרוֹ, לֹא תִקְרַבוּ לְגִלּוֹת עֲרוֹהָ" (ויקרא יח,י); מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁזֶּוּ אִזְהָרָה לִקְרִיבָה הַמִּבְיָאָה לַיָּדִי גִלּוֹי עֲרוֹהּ.

שֶׁנִדִי. שֶׁלֹא יִשָּׂא מִמֶּזֶר בַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶאֱמַר "לֹא-יָבֵא מִמֶּזֶר, בְּקֹהֶל ה' " (דברים כג,ג).

שנת. שלא תהיה קדשה, והיא הנבעלת בלא כתבה וקדושין, שנאמר "לא-תהיה קדשה" (דברים כג, יח).

שנו. שלא יחזיר המגרש גרושתו אחר שנשאת לאחר, שנאמר "לא-יוכל בעלה הראשון . . ." (דברים כד, ד).

שנו. שלא תנשא היבמה לאחר חוץ מיבמה, שנאמר "לא-תהיה אשת-המת" (דברים כה, ה).

שנת. שלא יגרש האונס אנוסתו, שנאמר "לא-יוכל שלחה, כל-ימיו" (דברים כב, כט).

שנמ. שלא יגרש מוציא שם רע את אשתו, שנאמר בו "לא-יוכל לשלחה כל-ימיו" (דברים כב, יט).

שם. שלא יקח סרים בת ישראל, שנאמר "לא-יבא פצוע-דכא" (דברים כג, ב).

שסא. שלא לסרס זכר מכל המינים, לא אדם ולא בהמה חיה ועוף, שנאמר "ובארצכם, לא תעשו" (ויקרא כב, כד).

שסב. שלא למנות על ישראל איש מקהל גרים, שנאמר "לא תוכל לתת עליך איש נכרי" (דברים יז, טו).

שסג. שלא ירבה המלך סוסים, שנאמר "לא-ירבה-לו סוסים" (דברים יז, טז).

שסד. שלא ירבה המלך נשים, שנאמר "ולא ירבה-לו נשים" (דברים יז, יז).

שסה. שלא ירבה לו כסף וזהב, שנאמר "וכסף וזהב, לא ירבה-לו מאד" (דברים יז, יז).

א. אלו הם שש מאות ושלוש עשרה מצוות שנאמרו לו למשה בסיני, הן וכללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן; וכל אותן הכללות והפרטות והדקדוקין והבאורין שלכל מצוה ומצוה, היא תורה שבעל פה שקבלו בית דין מפי בית דין.

ב. ויש מצוות אחרות שנתחדשו אחר מתן תורה, וקבעו אותן נביאים וחכמים ופשטו בכל ישראל כגון מקרא מגלה, ונר חנפה, ותענית תשעה באב, וידים, וערובין. ויש לכל מצוה ומצוה מאלו פרושין ודקדוקין; והכל יתבאר בחבור זה.

ג. כל אלו המצוות שנתחדשו חביבין אנו לקבלם ולשמרם, שנאמר "לא תסור, מכל-הדבר . . ." (ראה דברים יז, יא); ואינם תוספת על מצוות התורה. ועל מה הזהירה תורה "לא-תסף . . . ולא תגרע" (דברים יג, א) שלא יהיה נביא רשאי לחדש דבר ולומר שהקדוש ברוך הוא צוהו במצוה זו להוסיפה למצוות התורה, או לחסר אחת מאלו השש מאות ושלוש עשרה מצוות.

ד. אבל אם הוסיפו בית דין עם נביא שיהיה באותו הזמן מצוה דרך תקנה, או דרך הוראה, או דרך גזרה אין זו תוספת: שהרי לא אמרו שהקדוש ברוך הוא צוה לעשות ערוב או לקרות המגלה בעונתה. ואילו אמרו כן, היו מוסיפין על התורה.

ה. אלא כף אנו אומרים, שהנביאים עם בית דין תקנו וצוו לקרות המגלה בעונתה כדי להזכיר שבחו של הקדוש ברוך הוא ותשועות שעשה לנו, והיה קרוב לשוענו כדי לברכו ולהללו, וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה, "ומי-גוי גדול, אשר-

לו אֱלֹהִים קְרִבִּים אֵלָיו" (ראה דברים ד, ז; דברים ד, ח). וְעַל דֶּרֶךְ זֶה הִיא
כָּל מַצּוּה וּמַצּוּה שֶׁהִיא מְדַבֵּרִי סוּפְרִים, בֵּין עֲשֵׂה בֵּין לֹא תַעֲשֶׂה.